Lecția 8 · Autoritatea executivă: Guvernul și Președintele României; administrația centrală și locală

Introducere

Parlamentul face legile. Dar cine are grijă ca ele să fie puse în aplicare în fiecare zi — ca școlile să funcționeze, ca spitalele să aibă medicamente, ca drumurile să fie reparate? Și ce s-ar întâmpla dacă o singură persoană ar avea toată această putere? În această lecție afli cum este împărțită puterea executivă în România între Guvern și Președinte, cum se formează un Guvern și cine are grijă de treburile orașului sau ale comunei tale.

În această lecție vei descoperi

– ce este autoritatea executivă și de ce este împărțită în două;
– cum este ales Președintele României și ce rol are;
– cum se formează Guvernul și cum poate fi demis;
– cine conduce administrația publică centrală și pe cea locală.

Cine pune legile în aplicare?

1. În lecția trecută ai aflat că Parlamentul face legile. Dar cine le pune în aplicare?

2. Urmărește un scurt video: *Cum se formează Guvernul României*. Cine face primul pas și ce trebuie să se întâmple pentru ca Guvernul să poată începe lucrul?

3. Video-ul vorbește despre un „mecanism cu dublă cheie”. Care sunt cele două „chei”?

4. Întrebarea lecției: cine pune legile în aplicare și de ce nu o face o singură persoană?

Răspunsul îl construim pas cu pas, în cele patru secțiuni de mai jos.

1. Autoritatea executivă – Guvernul și Președintele

Definiție

Autoritatea executivă este acea putere a statului care asigură realizarea politicii interne și externe și care exercită conducerea administrației publice.

Autoritatea executivă este reprezentată de Guvern, dar Guvernul nu este singur: potrivit Constituției, Guvernul colaborează cu Președintele României, cu care împarte puterea executivă. De aceea, executivul românesc este numit „bicefal”, adică „cu două capete”. Împreună, cei doi pun în aplicare legile adoptate de Parlament.

Guvernul conduce administrația publică și se ocupă de treburile de zi cu zi ale țării: școli, spitale, drumuri, siguranța publică. Președintele reprezintă statul român, veghează la respectarea Constituției și mediază între puterile statului. Guvernul lucrează la Palatul Victoria, iar Administrația Prezidențială, la Palatul Cotroceni.

Executivul bicefal în România: Guvernul și Președintele, cu rolurile fiecăruia.

2. Președintele României

Definiție
Președintele este șeful statului, ales de către cetățeni prin vot, în condițiile legii.

Cea mai înaltă funcție în stat este cea a Președintelui României. Președintele este ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat. Este declarat ales candidatul care obține, în primul tur, majoritatea voturilor alegătorilor înscriși în listele electorale; dacă nimeni nu o obține, se organizează al doilea tur, între primii doi candidați. Pentru a candida, trebuie să ai cel puțin 35 de ani *(Constituția, art. 37)*.

Mandatul Președintelui este de 5 ani, iar aceeași persoană poate fi Președinte de cel mult două ori, chiar dacă mandatele nu sunt succesive. În timpul mandatului, Președintele nu poate fi membru al unui partid și nu poate avea nicio altă funcție publică sau privată.

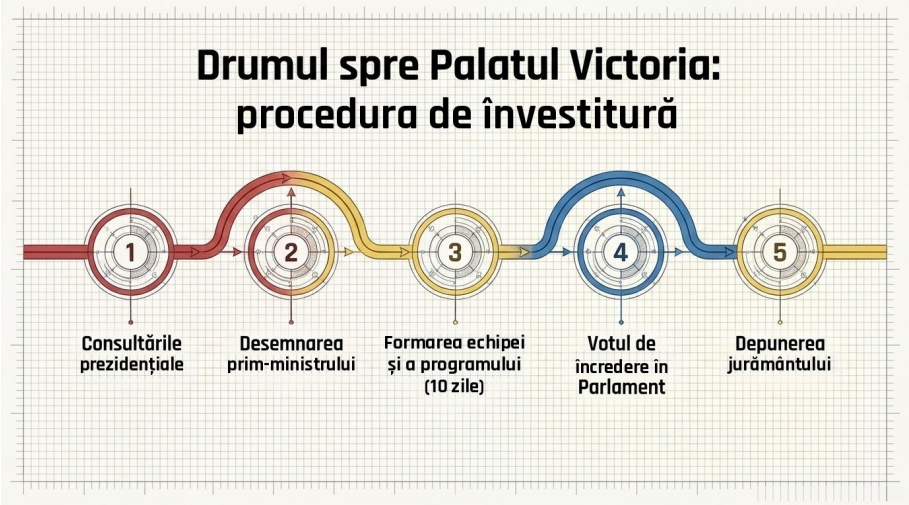
Atribuțiile Președintelui sunt de trei feluri: în politica internă (desemnează candidatul pentru funcția de prim-ministru și numește Guvernul, adresează mesaje Parlamentului, poate cere un referendum, promulgă legile, acordă decorații și grațieri), în apărare (este comandantul forțelor armate și președintele Consiliului Suprem de Apărare a Țării) și în politica externă (încheie tratate internaționale, acreditează diplomații). Pentru fapte grave prin care încalcă Constituția, Parlamentul îl poate suspenda din funcție, iar în cel mult 30 de zile se organizează un referendum pentru demiterea lui.

Din lege
Constituția României, art. 80 alin. (1): „Președintele României reprezintă statul român și este garantul independenței naționale, al unității și al integrității teritoriale a țării.” Alin. (2): „Președintele României veghează la respectarea Constituției și la buna funcționare a autorităților publice. În acest scop, Președintele exercită funcția de mediere între puterile statului, precum și între stat și societate.”
Ce înseamnă pentru tine: Președintele te reprezintă și pe tine, oricare ar fi partidul cu care votează părinții tăi; rolul lui este să vegheze ca toate autoritățile să respecte Constituția.

3. Guvernul: cum se formează și cum lucrează

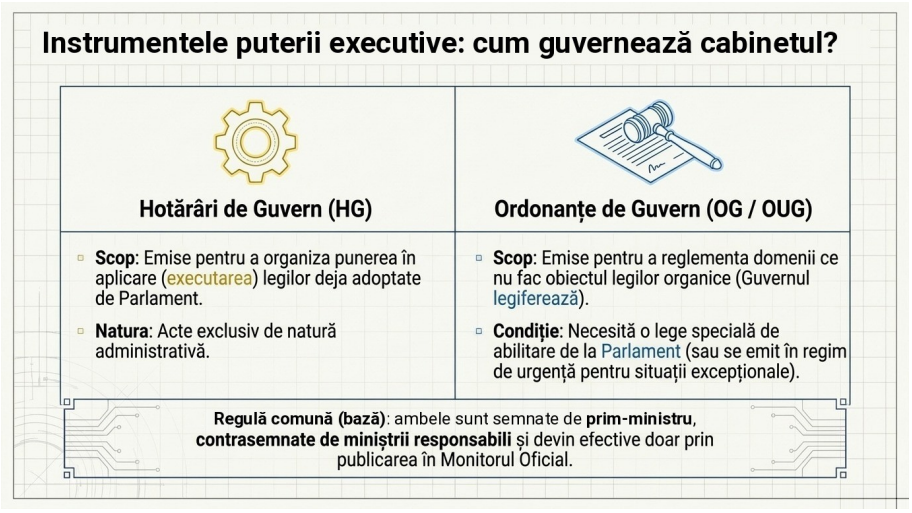
Guvernul este alcătuit din prim-ministru, miniștri și alți membri stabiliți prin lege organică *(Constituția, art. 102 alin. (3))*. Numărul ministerelor nu este fix: prim-ministrul decide structura Guvernului în funcție de nevoile societății. Miniștrii conduc ministerele, iar prim-ministrul conduce întregul Guvern.

Procedura de învestitură începe după alegerile parlamentare. Președintele României se consultă cu partidul care are majoritatea în Parlament (sau, dacă nu există o majoritate, cu partidele din Parlament) și desemnează un candidat pentru funcția de prim-ministru. Candidatul are 10 zile să ceară votul de încredere al Parlamentului, prezentând lista miniștrilor și programul de guvernare. Deputații și senatorii le dezbat în ședință comună și acordă încrederea cu votul majorității lor. Pe baza acestui vot, Președintele numește Guvernul, iar membrii lui depun jurământul în fața Președintelui; mandatul începe la data jurământului.

Drumul spre Palatul Victoria: cei cinci pași ai procedurii de învestitură.

Guvernul adoptă două feluri de acte: hotărâri, prin care organizează aplicarea legilor, și ordonanțe, pe care le emite pe baza unei legi speciale de abilitare, date de Parlament, sau, în situații extraordinare, ca ordonanțe de urgență. Hotărârile și ordonanțele se semnează de prim-ministru și se publică în Monitorul Oficial.

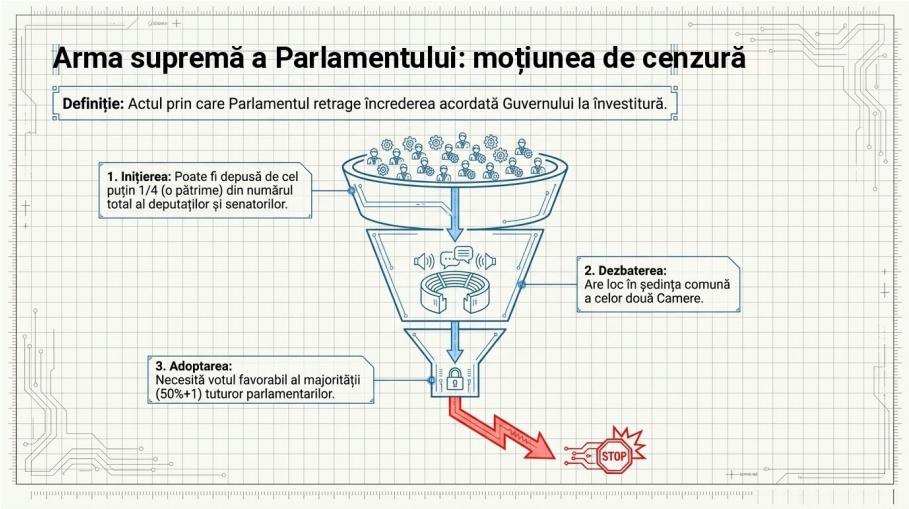

Hotărârile și ordonanțele Guvernului: la ce folosesc și ce au în comun.

Guvernul răspunde politic numai în fața Parlamentului pentru întreaga sa activitate. Membrii Guvernului răspund la întrebările și interpelările deputaților și senatorilor. Dacă Parlamentul consideră că Guvernul nu își face datoria, îi poate retrage încrederea prin moțiune de cenzură: moțiunea o propune cel puțin o pătrime dintre deputați și senatori și o adoptă majoritatea lor, în ședință comună. Dacă moțiunea este adoptată, Guvernul este demis, iar procedura de învestitură se reia.

Definiție

Moțiunea de cenzură este retragerea încrederii acordate Guvernului la învestitură.

Moțiunea de cenzură: inițierea, dezbaterea și adoptarea.

Din lege

Constituția României, art. 102 alin. (1): „Guvernul, potrivit programului său de guvernare acceptat de Parlament, asigură realizarea politicii interne și externe a țării și exercită conducerea generală a administrației publice.”

Ce înseamnă pentru tine: Guvernul nu poate face orice dorește; lucrează după un program aprobat de cei pe care i-ai ales — sau, curând, îi vei alege — în Parlament.

4. Administrația publică centrală și locală

Pentru ca deciziile luate la nivelul statului să ajungă la cetățeni — școli, spitale, drumuri, siguranță publică — este nevoie de o rețea de instituții: administrația publică. Ea este organizată la nivel central și la nivel local. Administrația publică centrală este condusă de Guvern și cuprinde ministerele și alte organe de specialitate.

În comune, orașe și municipii, cetățenii aleg un consiliu local și un primar, pentru un mandat de 4 ani; în fiecare județ, aleg un consiliu județean și un președinte al acestuia. Autoritățile locale funcționează pe baza principiului autonomiei locale: nu se află într-un raport de subordonare față de vreo autoritate centrală. În fiecare județ și în municipiul București, Guvernul numește un prefect, care asigură punerea în aplicare a legilor.

Nivelul	Autoritățile	Cum ajung în funcție
central (toată țara)	Guvernul și ministerele	Guvernul: prin votul de încredere al Parlamentului
comună, oraș, municipiu	consiliul local și primarul	aleși de cetățeni, pentru 4 ani
județ	consiliul județean și președintele lui	aleși de cetățeni, pentru 4 ani
județ și municipiul București	prefectul – reprezentantul Guvernului	numit de Guvern

Din lege

Constituția României, art. 120 alin. (1): „Administrația publică din unitățile administrativ-teritoriale se întemeiază pe principiile descentralizării, autonomiei locale și deconcentrării serviciilor publice.” Constituția României, art. 123 alin. (1): „Guvernul numește un prefect în fiecare județ și în municipiul București.” Alin. (2): „Prefectul este reprezentantul Guvernului pe plan local și conduce serviciile publice deconcentrate ale ministerelor și ale celorlalte organe ale administrației publice centrale din unitățile administrativ-teritoriale.”

Ce înseamnă pentru tine: problemele străzii sau ale școlii tale le rezolvă, în primul rând, primarul și consiliul local, pe care îi aleg locuitorii.

Rezumat

1. Autoritatea executivă asigură realizarea politicii interne și externe și conduce administrația publică; în România, ea este împărțită între Guvern și Președinte.

2. Președintele României reprezintă statul, veghează la respectarea Constituției și mediază între puterile statului; este ales de cetățeni pentru 5 ani, de cel mult două ori.

3. Guvernul, condus de prim-ministru, se formează prin desemnarea candidatului de către Președinte, votul de încredere al Parlamentului și jurământ; adoptă hotărâri și ordonanțe.

4. Guvernul răspunde în fața Parlamentului, care îl poate demite prin moțiune de cenzură.

5. Administrația publică are două niveluri: central (Guvernul și ministerele) și local (consiliile și primarii, aleși, după principiul autonomiei locale); prefectul este reprezentantul Guvernului în județ.

Mozaicul: patru experți

Cum lucrăm. Clasa se împarte în grupe de câte patru. Fiecare primește o literă — A, B, C sau D — și o fișă de expert. Experții cu aceeași literă citesc fișa împreună și răspund la întrebări, apoi fiecare se întoarce în grupa lui și își explică tema colegilor.

Întrebările experților — le poți folosi și ca să te verifici:

A · Președintele României. Cum este ales Președintele și pe cât timp? Ce roluri îi dă Constituția? De ce nu are voie să fie membru al unui partid?

B · Cum se formează Guvernul. Cine desemnează candidatul pentru funcția de prim-ministru? Ce prezintă candidatul Parlamentului și în cât timp? Din ce moment își începe Guvernul mandatul?

C · Guvernul la lucru. Ce acte adoptă Guvernul? În fața cui răspunde? Ce se întâmplă dacă Parlamentul adoptă o moțiune de cenzură?

D · Administrația locală și prefectul. Cine conduce comuna sau orașul și cum ajunge acolo? Ce înseamnă autonomie locală? Cine este prefectul și cine îl numește?

Verifică-te

1. Adevărat sau fals. Scrie A sau F: *a) Guvernul elaborează anual proiectul bugetului de stat. b) Autoritățile publice locale sunt alese de cetățeni pentru un mandat de 5 ani. c) Președintele statului nu poate fi suspendat din funcție de nicio autoritate. d) Președintele statului este comandantul armatei.*

2. Rebus. Găsește cuvintele: a) planul Guvernului acceptat de Parlament; b) membru al Guvernului care conduce un minister; c) votul prin care Parlamentul acordă încredere Guvernului; d) cel care desemnează candidatul pentru funcția de prim-ministru; e) acte prin care Guvernul organizează aplicarea legilor; f) palatul în care lucrează Guvernul.

3. Gândește-te. Dacă ai putea înființa un minister nou, pentru nevoile generației tale, cum s-ar numi și care ar fi primele lui trei priorități?

Din lege

Din lege
Constituția României, art. 85 alin. (1): „Președintele României desemnează un candidat pentru funcția de prim-ministru și numește Guvernul pe baza votului de încredere acordat de Parlament.”
Ce înseamnă pentru tine: niciun Președinte nu își poate alege singur Guvernul, iar niciun Parlament nu poate numi singur miniștrii — puterea e împărțită.

Știai că

Știai că?
Prima femeie ministru din România a fost Florica Bagdasar, medic neuropsihiatru, numită ministru al Sănătății în decembrie 1946. A făcut multe studii și a scris cărți pentru copii, ca să-i convingă să învețe cu plăcere.
Gândește-te: ce minister ai înființa tu, pentru nevoile generației tale?